

NAŠA MISEL

Leto I.

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST

Štev. 14.

Izhaja štirinajstredno

V Ljubljani, dne 15. junija 1936

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 15. junija 1936.

Dr. Laza Popović, univ. prof. Zagreb

DA NAM SLOVENIJA BUDE SIGURNA I JAKA

Priobčujemo članek odličnega prijatelja mladine o interesih zapadne meje naše države — Op. ur.

Po opšte primljenom sudu, vrhovni državno politički interes u prvom redu i apolitički zahteva, da granice države budu osigurane i zaštićene. Naša zapadna granica naseljena je Slovencima. Prema tome, pored opšteg angažovanja sviju nas za solidnost i čvrstinu celokupne i sve naše granice, za zapadnu granicu su od osobite važnosti Slovenci. Od njihove duhovno-materijalne jačine neposredno zavisi i jačina i čvrstina naše zapadne granice.

Ako su Slovenci svesni, zadovoljni i jaki u našoj zajednici, onda je to najbolja naša odbrana. Imali smo i u našoj najnovijoj istoriji slučajeve, gde se pokazalo da neobrazovan ili zaveden rođeni naš narod može da nezna svoju dužnost — ili čak da radi protiv dužnosti. Među ostalim tako je n. pr. bilo i glasanje Slovenaca u Koruškoj. Ako ništa drugo to znači, da državno političko i patriotsko obrazovanje našeg naroda još nije svugda gotovo i nije celo. Treba ga uspostaviti i pomoći, pa svesno i razumno voditi do krajnjega uspeha.

Ako nismo sigurni za granične mase našeg naroda — a sada govorimo samo o Slovencima, — ako nismo sigurni onda, kad zato ništa nismo krivi t. j. kad mi nismo izazvali jedno loše stanje, ako nismo sigurni onda, kada smo ostali indiferentni t. j. kad mi nismo ništa pozitivnoga učinili i doprinijeli da stanje bude bolje, — svakako smo najnesigurniji onda, kada mi radimo direktno na tome, da nezadovoljstva bude, da se snaga umanjuje, da se ustali nevaspitanost u državnosti, i da se zajednica kviri.

Suzimo pogled na Sloveniju. Poznata je naša ljubav za podsmevanje i za istraživanje mana. Lepo je to, ako je to baštinjena osobina junaka. O Slovencima se naročito drži, da su u sebi a o

na nacionalnih načelih, ki so nam odmerjala pravice in dolžnosti. Z jasno predstavo pravičnosti ima naš narod polno upravičenost biti nepomirljiv in neizprosno povsod, kjer je bil prikrajšan.

Miroljubni in pravični po svojem bistvu, bomo zadovoljni v naših nacionalnih zahtevah še odločnejši nosilci reda in miru. Takrat bomo vse misli in delo posvetili kulturnemu ustvarjanju, s katerim bomo kot srečen narod oplajali človeštvo.

Le ona delegacija, ki bo v okviru mirovne ideje znala zaščititi naše priborjene pravice in pogumno zahtevati v njenem interesu zadoščenje za vse nam storjene krivice, bo resničen predstavnik našega naroda, njegovih interesov in našega miru.

V zadnjih dneh smo mnogo čitali o mladinski mirovni akciji. Povod za to je dal briselski kongres, ki se je vršil letos v pomladi; še več pozornosti pa vzbujajo priprave za novo mladinsko mirovno zborovanje, ki se bo vršilo od 31. avgusta do 7. septembra t. l. v Ženevi. Po dosedanjih prijavah se bo v Ženevi zbrala mladina vsega sveta, vseh ver, vseh svetovnih nazorov in stanov. Briselskega kongresa so se udeležili tudi neki, doslej nam nepoznani zastopniki jugoslovanske mladine iz Beograda in Zagreba. Tudi na naši univerzi je imel 27. maja neki član akademske pacifistične organizacije iz Zagreba predavanje o mirovnem mladinskem gibanju, kar naj bi služilo kot uvod v osnivanje sličnega društva v Ljubljani. Ob tej priliki je bilo baje tudi sklenjeno, da morajo pod vsako ceno iti v Ženevo tudi zastopniki našega vseučilišča, ki naj jih določi v to svrhu sklicano zborovanje njenega stušarstva.

Čutimo potrebo, da določimo naš odnos do tega mirovnega gibanja, ker le popolna jasnost in iskrenost mu more koristiti.

Prepričani smo, da bo prinesla na ženevsko manifestacijo vsa mladina, neoziraje se na kakršnokoli njeno pripadnost »načelno miroljubnosti«. Prav tako pa smo tudi prepričani, da ne bo prav nobene skupnosti v vsebini njene miroljubnosti in v metodah, kako naj pride mirovna ideja do praktične veljave.

Brez vrednosti bo ugotovitev »načelne miroljubnosti« vseh, ko pa vemo, da nudi marksistična mladina mir delavske diktature, ki jo je treba uresničiti z vsakršnimi sredstvi, katoliška, mir krščanske ljubezni in božje prevladnosti, ki bo sama rešila najtežje mednarodne zapletljaje, fašistična »Pax Romana«, hitlerjevska, mir izvršenih dejstev itd.

Ako že pošljemo v Ženevo svoje zastopnike, potem smo za to, da tudi oni ne nosijo s seboj samo brezvrednega »načelnega miru«, marveč naj tam odkrito povedo, kako razumemo mir, ki smo ga pripravljali braniti z vso iskrenostjo, z vsemi intelektualnimi in fizičnimi sredstvi. Ti mladi glasniki je treba, da bodo resnični tolmači našega pojmovanja miru in razpoloženja. Naš mir, je mir nacionalne pravičnosti, strpljivosti in državne nedotakljivosti. Do krivičnega razkosanja in krčenja naše nacionalne posesti, do zatiranja našega naroda, do atentatov na najvišje čuvanje naše svobode in do absurdnih revizionističnih stremeljenj sosedov, mi ne moremo ostati ravnodušni. Imeti moramo dovolj poguma, da to odločno povemo na najprimernejšem forumu: mirovnem mladinskem kongresu. To je v interesu resničnega miru, katerega trajnost bo zajamčena šele tedaj, ko bo temeljil na resnici in pravici.

Razvoj jugoslovenskega naroda ni zasledoval krivičnih ciljev. Naše krvave borbe in stremeljenja so vedno slonela

sebi laskavo raspoloženi. Zaista, niko jaki ne treba mnogo autosugestije, pa je jedna predpostavljena slovenačka preteranost u tome pogledu normalna. To ništa nije drugo, nego prirodan alarm slaboga mesta. Slovenci umu da se proguraju, da se akomoduju, da prodiru i da zauzimaju u našoj državi. Ni to nije dokaz nesposobnosti, inače bi morali pretpostaviti, da je osim Slovenaca sve drugo kod nas kolonijalno glupo. Niko ne može u Sloveniju ni da prismrdi, ako nije Slovenac. Znači ujedno: ako nije bolji i jači od Slovenca. Napokom dolazi naša istorija careva i kraljeva, i onda naš sadašnji broj. Slovenci istina malo daju na dokumente iz prošlosti i nemaju milenarski apetit. A diferencije brojeva naša tri ili četiri plemena, sa hladne tačke gledišta, vrlo su nebitne, a naročito za kvalitet. Ako bi dodao poslednju grešku Slovenaca, a to je katoličanstvo, to ne izdeljuje i nikako ne karakteriše Slovence za sebe.

Niko živi ne može sve da predvidja. Osim toga u našem zajedničkom životu grdno se mnogo dešava. Ali ima prostih, jednostavnih, absolutno jasnih stvari, preko kojih hoće da se žmureči predje. Kada Slovenci ne bi bili to što jesu, nego jedan a nama drugi i stran element, koji je sada za nas i sa nama državno politički legiran, morali bi svi mi da poradimo na tome, da taj element bude što jači, zato što je na granici. Ponovo se citira fraza o našim preteranostima. Zar preterivanje Slovenaca u samooceeni nije korisno i za celinu ako ojačava njih? Kada Slovenci ne bi bilo to što nama jesu, mi bi svi morali taj narodni element, koji je na tome izloženom mestu, da štitimo, da čuvamo i da jačamo. Ne samo radi granice u pravcu napolje, nego radi funkcije perifernoga središta, koje mora da blago-

tvorno deluje i u pravcu unutra.

Pa šta su Slovenci nama? To da su kroz mnoge vekove bili i mrtvom stražom, a i mekanim zaštitnim odbojem pritiska sa zapada, to da su bili i da još i danas jesu živim vratarnikom i izabiračem za propuštanje struja iz spolja, to da su u ime naše zajedničko, naročitim propadanjem i žrtvovanjem produkovali novu, otpornu i izdržljivu strukturu, to da su se kraj sve strahovite akomodacije i neizmerne gubitke ipak održali i nikada ne odrekli unutrašnje kulture slavenske, vezane za divan stari jezik i pesmu, to da su nam sačuvali koliko god su više mogli sebe i zemlju svoju, i dali nam je u zajednici bez rezerve, to da su dodirnim slojem svojim prodrli i neraskidno se vezali i pomešali sa nama, i tako dali osnove novim šarama i potrebnim varijacijama te pomogli selekciju, to da su kao treći umeli da izvrše pa i danas da izvršuju svoju ulogu, kako je po sudbini predodređeno, to da su bez kukavičluka ili izdajstva odavno vodili prvoborne bojeve za naprednost i davali primere prave gradjanske hrabrosti, smelosti i poduzimljivosti, to da su oduvek pa i do sada neprekidno bili državno-politički trezni, ozbiljni, razumni i jasni...

Hteo bih da letimično upozorim na jednu stvar. U Ljubljani nije univerzitet kompletan niti ceo. Ističem naročito, da je tamo medicinski fakultet polovičan i krnj. To patološko stanje traje protiv svijui razloga već petnaest godina. Ako Slovenija treba da bude jaka za nas, mora da ima i jaki univerzitet, dakle u prvom redu ceo. Mi smo svi dužni da se jedanputa lišimo odgovornosti i da iskupimo krivice naše, te da uzmemo spontanu inicijativu da se univerzitet u Ljubljani dovrši, a naročito da medicinski fakultet ne ostane još sto godina presečen na pole. Ne radi neke sitne logike, radi nekog dokolnog ljubiteljstva ili filistarske taktike, nego radi glavnog državno političkog rezona. A taj je rezon da nam Slovenija bude sigurna i jaka.

ODNOSI

Op. ur.: Priobčujemo članek, o kate-
terega vsebini bi radi slišali še kakšno
mišljenje.

Odnosi mladih in starejših so bili že često predmet razpravljanj. Oni niso enaki v okviru raznih nazorskih skupin. Nekje vidimo slepo pokorščino, ki ni znak evolucijskega principa, pač pa skrajne konservativnosti; druge zopet vlada elastičnejše razmerje, ki prenese in uvažuje vzajemno konstruktivno kritiko, ki omogoča, da sprejema mladina najboljše in oplojeno s sposobnostjo svoje generacije odda zopet naprej; imamo tudi odnošaje trajne napetosti, ki se često povspnejo do zanikanja vsakršne vrednosti starejših in s tem do apriornega kritikasterstva.

Če se ozremo na naše ožje razmere, moremo ugotoviti, da so ti odnošaji zelo različni.

Katoliška mladina priznava absolutno pokorščino cerkveni hierarhiji, ki ji ne določa dogmatičnega okvira samo v verskih, marveč tudi v socialnih zadevah. Če tej mladini očitaš, da je v popolni odvisnosti, da se vse njeno delovanje vrši pod strogim nadzorstvom te odločno zavrne, češ, da so to njene interne zadeve, v katere nimaš pravice posegati. Vzgojena v tem duhu ni pokazala katoliška mladina nikdar naprednejše aktivnosti, pač pa veliko konservativno odločnost, kot nam potrjuje zadnje njeno prizadevanje vrniti v naše kulturno življenje mahničevsko nestrpnost. Tudi v političnem življenju določata razmerje oblast in poslušnost. Naloga katoliške mladine je bila vedno politično priganjstvo. Razumljivo je, da so sredstva, ki naj vzdržujejo to discipliniranost temu primerna, kakor moramo na drugi strani priznati, da starejša katoliška generacija hvaležno

poplačuje poslušnost mladine v vsakršnem oziru: med studijem in ob vstopu v življenje.

Mi bi katoliške mladine v tem razmerju ne motili, če bi z ozirom nanjo ne ugotovili njene posebne morale. Vsa v odvisnosti, ki jo je že opetovano javno priznala, se je upala očitati slično razmerje svojim nasprotnikom, pa naj je bilo ono resnično ali ne. Gotovo jo je pri tem vodilo spoznanje, da je to dopustno samo njej po naravi njene miselnosti.

O naši marksistični mladini zapišemo lahko manj besedi. Malo je prepričanih idealistov med njimi in več najemnikov, ki so dolžni, da dokažejo rentabilnost prispevkov njihovih zunanjih gospodarjev. Njihovo delovanje je točno diktirano. Povezanost s starejšimi je morda večja kot pri katoliški mladini. To je končno nujna posledica dogmatičnih naziranj, ki dopuščajo jako malo stezljivosti. Če pa se pojavijo razlike, potem je tu sila, ki naj jih odstrani.

Govoriti o teh odnošajih v avtoritarnih, fašističnih državah, kjer temeljijo v popolnem zaupanju mladine v vodilno osebnost, bi bilo za naše razmere preuranjeno.

Pri nas je pereče vprašanje o razmerju med nacionalno mladino in danes vodilno nacionalno starejšo generacijo. V razliko od dogmatičnih skupin so bili odnosi v tej vedno liberalnejši. Ta sproščenost je često povzročila večja ali manjša odtujevanja in pri mladini ustvarila občutek popolne svobode, kar je imelo za končno posledico bojazen pred vsakršnim tesnejšim sodelovanjem.

REPREZENTANCA

V zadnji številki »Naše misli« smo priobčili potek dogodkov okoli reprezentance do nameravanega mitinga vseh študentov, ki naj bi se vršil v sredo, 3. junija. Na njem bi se v pravi luči pokazali vsi vzroki in intrige, ki so končno dovedli do tega, da je vprašanje reprezentance preloženo na jesen, ko bo zopet zavalovalo akademsko življenje.

V torek, 2. junija je Društvo slušateljev filozofske fakultete vložilo na rektoratu prošnjo za dovolitev mitinga. Vladalo je mnenje, da bo rektorat, kot običajno, zborovanje brez nadaljnega dovolil; da bo na ta način dopustil, da se razčistijo vse nejasnosti, ki so tekom borbe za reprezentanco metale tako čudno luč na vso stvar. Toda optimizem ni bil na mestu, niti pri tej tako malenkostni zahtevi. Krčmar-rektor je prekrizal vse račune. Sicer je njegova izjava, da sam brez odobritve univerzitetnega senata ne more ničesar dovoliti (seja senata bi se vršila šele v petek, 6. junija) jako lep primer njegovih taktičnih sposobnosti, ki se jih je vedno znal v podobnih primerih posluževati, toda v našem primeru pa presega že vse dovoljene meje. Popolnoma jasno je namreč, da je to sklicevanje na predpise le dobrodošel izgovor, da se študentsko zborovanje ne vrši. Prav tako, kot je jasen ta maneuver, pa je jasno, da se vprašanje reprezentance že od prvih početkov od strani rektorata (pod političnimi vplivi seveda) preracunano zavlačuje, da torej rektor pri vsej zadevi le nima take čiste vesti, kot bi se to hotelo od gotove strani pokazati študentski masi, ki se za ozadje podobnih stvari ne zanima. Bojazen, da se vse to postopanje na mitingu ne bi izneslo in ožigosalo, je vedlo rektorja k zavlačevanju mitinga (vzporedno se je zavlačevala seveda tudi realizacija reprezentance), pravzaprav k njega onemogočitvi, kajti vedel je prav dobro, da bo nekoliko dni kasneje vsa stvar postala brezpomembna, ker bodo odšli skoro vsi študentje na počitnice.

Posrečilo se je torej rektorju in njegovim prišepetovalcem, da so onemogočili realizacijo reprezentance — nam nad vse potrebne ustanove. Toda niso jo mogli in je ne bodo mogli spraviti v pozabo, ker vztraja ogromna večina akademikov na tem, da se reprezentanca oživotvori. Zaenkrat so nam bili

Kritika se je često vodila javno in ne interno, kot pri ostalih strujah. Svojih zahtev ni skušala nacionalna mladina dosegati z uplivom od znotraj, temveč vedno od zunaj. To je rodilo vzajemno nezaupanje in prekinilo včasih vsakršen vzajemni vpliv in pomoč.

Te občutljive točke v nacionalnih vrstah so se dobro zavedali njihovi klerikalni in marksistični nasprotniki in ja tudi spretno izrabljali. Spominjamo se časov, ko so nacionalni elementi nosili odgovornost v državi. Čeprav so bile tudi takrat politično samostojne naše organizacije, so nas kljub temu obremenjevali z očitki, ki so šli za tem, da ostanemo pasivni v odločilnih trenutkih našega razvoja. Tako se je moglo zgoditi, da so šli važni dogodki mimo brez našega upliva, ker smo se pustili zvezati od nasprotnikov in skropulantno pazili na vsak korak, če se ja ne da tolmačiti tudi v političnem smislu.

Danes je nacionalna mladina dolžna, da spremeni svoje ravnanje. Smo za to, da ohranijo njene kulturne organizacije popolno samostojnost; vsak zrel poedinec pa smatramo, da je dolžan politično opredeliti se po svoji vesti za skupino, ki mu je idejno najbližja in ki nudi v konkretnih prilikah največ pomoči za uveljavljanje jugoslovenske nacionalne misli v vsem političnem, kulturnem in gospodarskem življenju. Za vsakega mora biti vodilen plemenit nagib, pa bo na vsakem mestu koristil ali pa se bo umaknil drugam, če bo pri prvem koraku srečal razočaranje, ki se ga ne da odstraniti na noben način.

jč.

vsled pomanjkanja časa prekrizani računi. Drugič se to ne bo več zgodilo, ker resno misleči večini ljubljanskih akademikov enkratno izigranje popolnoma zadostuje, da zna v bodoče ukrepati. Prav tako kot je ta mladina odločna, boriti se vnaprej za reprezentanco, ne bo nikoli pozabila dejstva, da so igrali pri vsej stvari glavno vlogo politični vplivi, politični vplivi iz one strani, ki vedno očita naš nacionalnim akademikom, da »politično izrabljajo akademsko stanovske interese«. Toda na to se povrnemo še kasneje. Zaenkrat jemljemo s temi ugotovitvami le pravico »katoliškim« tovarišem, da nas na ta način še napadajo.

Toliko o žalostni vlogi, ki jo je v zadnjem času igral g. rektor in akademski oblasti. Dotakniti pa se hočemo še pisanja »katoliškega« tiska o reprezentanci.

»Slovenec« in »Straža v viharju« sta temu posvetila precej črnila. Posebno zanimivo pa je pisanje v zadnji številki »Straže v viharju«. Članka, ki je pisan popolnoma tendenčno in katerega ugotovitve od prve do zadnje so vse netočne in potrjene, sploh ne moremo resno jemati. Vendar pa smo radi par za nas žaljivih trditev primorani odgovoriti.

Pisec trdi med drugim, da se nacionalni akademiki vsa štiri leta niso toliko zanimali za reprezentanco, kot zadnjih štirinajst dni pred volitvami. Ne samo, da ta »ugotovitev« ni resnična, zanimiva je tudi radi tega, ker si jo upa postaviti pripadnik grupe, ki je pristopila k razgovoru o reprezentanci šele takrat, ko je vse delo za realizacijo te ustanove bilo v glavnem že dovršeno — in to od strani nacionalnih akademikov, gospodje katoliški akademiki, ki so se prvi lotili te, ne ravno hvalne naloge. Ironično vprašanje, če nacionalnim akademikom morda ni šlo bolj za političen efekt, kot za reprezentanco, moramo najodločneje odkloniti, ker danes vsak akademik na naši univerzi ve, da so naš nacionalni akademiki oni, ki znajo strokovne interese strogo ločiti od politike. Da pa ne bo ostalo samo pri vprašanjih z ene strani, vprašujemo tem potom katoliške akademike, ali niso bili morda politični momenti tako močni, da so jim preprečevali navduševati se za reprezentanco, ko je

bilo jasno, da je njih zmaga precej problematična?

Kar se tiče pomembnosti kulturnih društev, ki jo pisec obeša na tako velik zvon, mu moramo odgovoriti, naj drugič malo bolj premisli stvar, preden jo napiše. Ko so pred kratkim katoliški akademiki zahtevali, da se pri reprezentanci upoštevajo tudi kulturna društva, je bilo to odklonjeno, ker se je smatralo, da bo stališče reprezentance mnogo trdnjše, če ne bo nikakega vmešavanja kulturnih društev. Da je pa Jadran sklical sestanek kulturnih društev, je pa popolnoma razumljivo, ker na naši univerzi ne obstoja nikakšna institucija, ki bi vsaj v toliki meri mogla nadomestovati voljo akademikov, kot kulturna društva (v bodoče bo ta forum seveda reprezentanca). Vendar pa to dejstvo še ni nikakšen dokaz, da bi kulturna društva v reprezentanci sami morali imeti kakršnokoli ingerenco, oziroma, da bi reprezentanca sploh slo-nela na kulturnih društvih.

OB KONGRESU JRZ

Že v poslednji številki »Naše misli« smo izrazili naše mnenje, da bi se pripadniki vseh bivših poštenih in jugoslovensko orijentiranih političnih frakcij lahko združili le v eno močno, med seboj povezano idejno skupnost. Mi smo imeli v naši najnovejši politični zgodovini že več takih poizkusov. Zadnjega datuma je JRZ. Ker smo časovno še preblizu ustanovitve te politične skupnosti in ker nam njeno delovanje v našem političnem življenju še ni prineslo onih rezultatov, po katerih bi lahko podali z našega stališča gledano sodbo na pomen državotvornega delovanja JRZ, se bomo omejili le na to, da podamo par misli z ozirom na gledanje nacionalne akademike omladine, na to najnovejšo politično formacijo.

Jugoslovenska radikalna zajednica se je, kakor znano, formirala izključno iz pripadnikov treh bivših političnih strank: Narodne radikalne stranke, Jugoslovenske muslimanske organizacije in Slovenske ljudske stranke. Že v tem formiranju JRZ vidimo prvi nedostatek. JRZ, ki se vsaj po izjavah svojih voditeljev noče afirmirati kot politična stranka, temveč kot idejna skupnost vseh program JRZ odgovarjajočih elementov, sestavljajo izključno pripadniki treh bivših političnih strank. Če se pa ozremo v našo bližnjo politično preteklost, na takratno delovanje in stališče teh treh predšestojanuarskih strank, če analiziramo njihove programe, pridemo do zaključka, da te tri stranke nimajo popolnoma nič skupnega, naj-

Odgovoriti moramo še na zadnji in največji absurd omenjenega članka v »Straži v viharju«. To je trditev, »da polagajo katoliški akademiki veliko važnost na akademsko reprezentanco, da se bodo zanj borili in šli na volitve takoj, ko bo dovoljena«. Ni več nikaka tajnost, kdo je bil oni, ki je onemogočil realizacijo reprezentance pred štirinajstimi dnevi z raznimi zahrbtnimi intervencijami pri rektorju in pri posameznih profesorjih, jasno je tudi, kdo se je dosedaj boril za reprezentanco in delal na tem, da se res ustvari. Kako more potemtakem pisec članka postavljati še dalje podobne trditve in dajati slične izjave, kot so gornje, ko vendar pljuje v lastno skledo. Mar bi bil molčal, da se ne bi osmešil še s tem, ko je itak že ves članek tako smešen za onega, ki pozna resnico.

Vemò, da nam bo pisec odgovoril. Želimo si tega, ker bo mogoče članek še bolj vesele narave, kot je bil omenjeni.

manj pa toliko, da bi lahko skupno formirane, tvorile novo politično, še manj pa idejno skupnost.

Še ena stvar je. Danes se mnogo govori o svetovnem nazoru v politiki. Mogoče je pa kak svetovni nazor, ki družijo pristaše JRZ? Pri razčlenitvi tega vprašanja moramo računati na eno predpostavko, namreč, da je JRZ jugoslovenska nacionalna formacija. Za nadaljnjo analizo je zadostno, da pretehtamo le večinski del današnje JRZ, t. j. bivšo Slovensko ljudsko stranko. Ali je svetovni nazor bivše SLS identičen s svetovnim nazorom bivše NRS in JNO? Opozorili smo že na našo predpostavko. Dobro nam je znano, da je slonelo vse delovanje in vsi politični cilji bivše SLS na katoličanstvu kot svetovnemu nazoru. Mislimo, da ta svetovni nazor nima z jugoslovenskim nacionalizmom prav nič skupnega. Sklepe iz tega prepuščamo čitateljem v razmišljanje. Ali je mogoče demokratizem tisto vrhovno načelo JRZ? Zdi se nam, da katolicizem ni demokratičen. Cerkevna hijerarhija nas ne more o tem prepričati. Zanimalo bi nas glede tega tudi mnenje ostalih dveh delov JRZ.

Iznesli smo par misli o našem gledanju na Jugoslovensko radikalno zajednico. Mislimo, da so realne, kakor je realen tudi naš nacionalizem in naše presojanje političnih prilik v državi. Če smo se zmotili, bomo našo zmotu z veseljem pozdravili. Toda današnje prilike ne govore v tem smislu.

ž

BELEŽKE

BOJIJO SE

Nekateri dnevniki so z bojaznijo zabeležili prizadevanja, ki zasledujejo zbližanje vseh jugoslovenskih nacionalnih skupin v enotno fronto.

Ne da bi bili prepričani o avtentičnosti gornje vesti, jo pozdravljamo, ker želimo, da bi bila resnična. Razvoj prilik v državi nujno sili, da se združijo vse nacionalne moči v enoto, ki bo morala biti uvaževan politični činitelj. Drugačne razmere v državi so potrebne, da se prečisti razlike, ki jih danes razdvajajo. Današnje stanje svetuje namo združitev ali vsaj tesno sodelovanje vseh iskrenih in poštenih Jugoslovenov.

★

KADAR JE V OPASNOSTI NAJVIŠJA SVOBODA

Gospod senator Jovan Banjanin je na neki politični skupščini izpregovoril z ozirom na mednarodni položaj, o katerem je treba, da vodimo račun tudi v naši notranji politiki, sledeče besede:

»Naše pokolenje ne sme napraviti tega, kar so ustvarjala stara pokolenja. Jugoslavijo moramo čuvati in očuvati. Kadar je v vprašanju svoboda naroda, tedaj stoji svoboda Jugoslavije nad vsemi svobodami. Vse svobode morajo

služiti samo Jugoslaviji, in kar njej ne služi, je protinarodno in razdiralno.«

Te besede odličnega Jugoslovca gotovo ne veljajo samo njegovim najožjim političnim somišljenikom, temveč vsem nacionalistom, ki jim težke razmere ne morejo zamegliti pogledov na prvenstvene interese naroda in države kot celote.

★

PREKRŠENA TRADICIJA

Med mladim sodniškim naraščajem vladata že nekaj dni veliko nerazpoloženje in zaskrbljenost. Sodišče je bilo doslej ono področje, kjer so razne spremembe v državi ostale brez vpliva ne samo v pogledu razsodb, temveč tudi v pogledu namestitvev. To je razumljivo z ozirom na vlogo, ki jo ima sodniški stan v družbi kot čuvav pravice. Kako pa naj bi bila sicer čuvana avtoriteta te važne institucije in zaupanje vanjo, če bi ne bila ona popolnoma prosta vseh kvarnih vplivov.

Pred dnevi so bila izvršena imenovanja mnogih sodniških pripravnikov. Doslej je veljala praksa tako, da so se kandidati zvrstili po starostnem vrstnem redu. Kdor je več časa čakal, ta je bil prej imenovan. V prepričanju, da bo to veljalo tudi v novih razmerah, so živeli nekateri pripravniki, ki čakajo

že do dve leti, v upanju, da dobe končno košček kruha v poklicu, ki ga ljubijo. Sledilo pa je grenko razočaranje, kajti postopalo se je po drugih kriterijih, ki se na merodajnih mestih niso prav nič prikrivali. Pozitivno vemo, da tudi strokovna sposobnost ni bila važna.

Zanimivo pri tem pa je to, da je za ne pada na tiste, ki tako ravna, temveč na one, ki niso znali ali pa v svoji večji tolerantnosti niso hoteli posluševati se teh metod, ko so imeli možnost.

Ali naj bo to nauk za bodočnost? Če ne bo v tem zavladala popolna objektivnost, bodo trpeli škodo sentimentalni.

★

POZIV MLADINI

Če se ne motimo, je JRZ prva v naši državi postavila ministra za šefa njene mladinskega krila. Z nalogo pridobiti in organizirati mladino v novi politični stranki, je poverjen minister za telesno vzgojo naroda g. dr. Rogić. V tem svojstvu je idal poziv na jugoslovensko mladino, naj se pridruži zajednici, ki ji nudi možnost polnega udejstvovanja.

Odkar je prevzela krmilo države nova stranka, smo o mladini sicer mnogo, a vse preveč meglenega slišali. Slišali smo o nekaterih resolucijah, o akademski JRZ, o klakerski vlogi mladine ob zadnjem kongresu itd. Tudi »Slovenec« je o vsem tem obširno pisal, samo imena teh mladih pristašev, zlasti iz Dravske banovine, še ni zabeležil nobenega.

Mi sicer ne trdimo, da bi ne bilo v vrstah JRZ prav nič mladine. Če nas zanima, kdo so mladi pionirji, ki naj

v okviru nove stranke tvorijo novo generacijo, razpredeno in povezano širom cele naše domovine, potem nas zanima zato, ker doslej nismo zasledili med ono mladino, kateri je zgolj omenjeni poziv predvsem namenjen, prav nobenega interesa vzpostaviti vezi z mladino na jugu. Njej ni bilo do tega, da skupno rastejo v mladosti odstranjuje razlike in ustvarja popolno enotnost, ki naj tvori osnovo tudi vsemu kasnejšemu življenju. Bolj je tej mladini ugajal samostojen razvoj v mladosti in kompromisno sodelovanje v starosti.

Če se je v tem oziru poboljšala, bomo srečni, ker bi videli, da je spoznala svojo zmožnost.

★

BOLGARSKI PLESI

Že na velikem plesnem festivalu pred tremi leti, smo imeli priliko uživati poleg ostalih slovanskih tudi bolgarske plesne. Že takrat je bilo v bolgarski skupini nekaj visokošolcev. V nedeljo dne 1. t. m. pa so prišli k nam samo akademiki iz Sofije, da nam s samostojnim nastopom v opernem gledališču ponovno dokažejo bogastvo svojega narodnega plesa in narodne noše. Z izvajanjem najbolj karakterističnih plesov so nam nudili program, ki ga ljubljanska publika ni uvaževala tako kot ostala jugoslovenska kulturna središča; sicer bi bil njen odziv številnejši. Številnejše pa je bila zastopana naša mladina, ki je ni zvalila v operno gledališče samo želja po umetniškem užitku, temveč tudi globoko bratsko nacionalno čustvo. Po vsaki plesni točki je dajala viden izraz svojemu navdušenju.

Z NAŠIH UNIVERZ

K RAZPUSTU »MLADEGA TRIGLAVA«

Pred dnevi smo bili obveščeni, da je senat Aleksandrove univerze razpustil klub neodvisnih akademikov »Mladi Triglav«. Razpust je spadal v kompetenco univerzitetne oblasti, ker je bilo prizadeto društvo osnovano z njeno odobritvijo in z delokrogom omejenim izključno na univerzitetno področje.

Dne 1. junija t. j. že pred razpustom je bila poleg drugih javnih činiteljev pozvana tudi »Naša misel« od odbora »Mladega Triglava«, da po priloženem obrazcu protestira pri rektoratu našega vseučilišča proti nameravanemu koraku senata. Svoj poziv je odbor utemeljeval s poudarjanjem pomembnega dela, ki ga je vršil »Mladi Triglav« in označil namero univerzitetnega senata kot edinstven napad na svobodo akademske kulturne organizacije, ki ga ne morejo upravičiti netočni očitki o prekoračenem delovanju političnega značaja. Tako »Mladi Triglav«.

Čeprav nam ni bilo mogoče, da javno zavzamemo do tega vprašanja stališče še pravočasno, vendar storimo to naknadno, ker smatramo, da je to potrebno radi korakov, ki jih bo članstvo razpuščenega društva gotovo še storilo v obrambo svojih interesov, kakor radi bodočih sličnih slučajev.

A priori ne moremo vzeti v zaščito nobenega akademskega kulturnega društva, ker obsežna akademska svoboda in avtonomija visokošolskega kulturnega življenja ne izključuje možnosti njihovega razpusta. Vsako resnično in zavestno prekoračenje statutarne delokroga je eden razlogov, proti kateremu bi bilo težko braniti kogarkoli. S tem ne trdimo, da je podano v konkretnem primeru dovolj utemeljenih bremenjujočih dokazov.

Akadske svobode niso dolžni spoštovati samo oni, ki jo uživajo, marveč

REKTORAT IN REPREZENTANCA

Naš odgovorni urednik tov. Orožen Milan, ki se je trudil, da dobijo slušatelj Aleksandrove univerze svojo legalno stanovsko predstavico, je prejel 12. junija od g. rektorja dr. Samca sledeče obvestilo:

»Kot prvopodpisanemu na vlogi od 26. maja 1936, s katero prosite za odobritev pravil stanovske organizacije slušateljev Aleksandrove univerze v Ljubljani, Vam sporočam, da je univerzitetni senat na seji od 29. maja 1936 predložena pravila te organizacije odklonil, ker niso v skladu s predpisi uredbe o društvih univerzitetnih slušateljev od 20. aprila 1934.«

RESNICA

Zadnja Straža v Viharju piše pod rubriko »Univerza« in pod naslovom »Reprezentanca«, da sem jaz vložil reprezentančna pravila z drugim imenom (univerzitetnemu senatu) ne da bi dobil zanje pristanek vseh predlagateljev, ki jih univerzitetni senat iz istih razlogov (namreč, da predložena pravila niso v skladu z občo univerzitetno uredbo) zopet ni potrdil.

Te vrstice niso resnične. Pravni referent univerzitetnega senata me je opozoril, da mora vsaka predložena pravila podpisati vsaj 50 predlagateljev in da ne zadostujejo podpisi in žigi društev. Enako sem bil opozorjen, da naslov reprezentance ni v smislu zakona. Ta nedostatek sem popravil in predložil pravila v podpis slušateljem in sem kot prvi podpisnik vložil pravila na rektoratu. Ničesar nisem torej napravil proti

volji predlagateljev, kot hoče to Straža prikazati, najmanj pa proti volji Stražarjev. Saj so ravno oni, kot namreč sami trde, največji poborniki za reprezentanco. Na žalost pa niso ti katoliški tovariši niti najmanj pomagali ustvariti reprezentanco. Z vsemi sredstvi, ki tudi niso vredna akademika, so jo ovirali, kar jim, če sami žele, javno predočim.

Orožen Milan,

predsednik komisije medstrokovnega odbora za reprezentanco.

KER SO BILI DOSLEJ OB STRANI

V Beograd namerava odpotovati neka delegacija katoliških akademikov, ki so v odboru Akcije za izpopolnitev Univerze, da bi intervenirala v naših akademskih zahtevah. Ti tovariši sedaj mrzlično iščejo potreben material pri — nacionalnih akademskih delavcih in pri nekaterih neorganiziranih.

MIMOGREDE

»SODOBNOST« O MLADINI

Čudimo se virtuočnosti, s katero gotovi krogi spravljajo vsako zadevo v neposredno ali vsaj posredno zvezo s samoslovenstvom. Eden takih primerov imamo v uvodni besedi letošnje 5. številke »Sodobnosti«, ki jo je napisal g. Fatur B. Ne da bi se dotikali njegove kritike zadržanja nekega časopisa ob zadnji stavki na Aleksandrovi univerzi in zaključkov, ki jih je iz tega napravil, hočemo opozoriti na »naravno« pot, ki jo je našel od šolnin, taks in tehnične uredbe do samoslovenstva, ki po njegovem mnenju združuje »večji in boljše del slovenske mladine«. Dalje prorokuje v svoji veliki misli o mladini, da »... ostalim prej ali slej ne bo moglo ostati drugega, kot da slede ...«

Znamenje našega časa je pač tako. Vse, tudi splošne zadeve, vsedržavne, socialne in stanovske je treba spolitizirati in jih napraviti lokalne ali plemenske, ker le tako se da iz njih izbiti dobiček. Nič manj značilno ni pavšalno postavljanje trditve, ki jih ne moreš podpreti s stvarnimi dokazi. Na kakšni podlagi je prišel pisec do gornje trditve in prorokovanja nam ni znano. Mi nismo še nikjer videli »boljšega in večjega dela mladine« v taboru, v katerem g. Fatur želi, da bi ona bila. Točnejša bi bila na tistem mestu pobožna želja, kot pa ugotovitev.

»SLOVENIJA« IN »STARA PRAVDA«

»Štiri številke »Stare pravde« so zadostovale, da se je našla v najtesnejšem objemu »Slovenije«. Če pogledamo, kdo je urednik prve, nam postane to kmalu razumljivo. Pri njiju se hočemo le toliko zadržati, da nama pojasnita, kaj mislita s originalom (v »Sloveniji«) in ponatiskom (v »Stari pravdi«), ki pravi:

»To čutimo: Prihaja dan, ko bo moral slovenski narod izpričati svojo pravico do polnega narodnega življenja, ko bo moral prvič v zgodovini to izpričati z močnim dejanjem in velikim tveganjem ter dokazati svojo enodušno voljo, da hoče o svoji usodi sam odločiti. Nihče mu ne more prihraniti te preizkušnje ...«

Po našem mnenju zaslužijo tako velike besede, ki pozivajo k velikemu tveganju, več jasnosti. Kako bi bili mi zadovoljni, ko bi imeli oni v mislih dejanje, ki naj privede naše raztresene ude v svobodno Jugoslavijo!

GOROSTASNOSTI

Če ne več, kaj so gorostasnosti, vzemi »Staro pravdo« in zvedel boš. Tam stoji napisano:

»V politiki tavamo od ideala do ideala ... »Slovenci smo ostali brez države in se razvijajo še danes nahajamo v letu 823 ... »Sele avtonomistično gibanje v Jugoslaviji je bilo prvo samostojno hoteno politično dejanje slovenskega naroda ... »Vsi tabori in vse čitalniško gibanje so bili pravo spanje proti temu živemu zanosu ...« ... Naša

AKCIJA ZA KNJIŽNICO

Čitali smo, da je sedanji predsednik tov. Verbic zbral že precej materiala za gradnjo centralnega univerzitetnega poslopja, ravnotako, da je dobil precej materiala v zadevi Knafljeve ustanove. Z največjim veseljem pozdravljamo delo katoliških akademikov za našo Univerzo. Mislimo le, da so se ga malo pozno spomnili. Sami priznavajo, da so šele sedaj začeli zbirati snov. V ostalem pa poteka vse delo sedanjega odbora le v debatah, kako so se izvršile volitve v ta odbor. Na debelo se politizira o posameznih listah, ki so pri volitvah sodelovale. Sedanji predsednik Verbic, ki je sam zagrižen strankar, ni zmožen voditi odbora te važne organizacije objektivno. Mislimo, da bi bilo najbolje, če se v začetku prihodnjega semestra vrše nove volitve, ker je sedanji položaj nevzdržen.

volja se je prebudila: postalni smo narod! ...

Tako se vrsti ena za drugo, čez celo naslovno stran. Ne vemo, ali naj bi se nad boleznostjo človeka, ki se je šele včeraj prebudil in zato mimo velikih zgodovinskih mejnikov zasledil šele v svobodi prvo naše hoteno politično dejanje, zamislili ali jo pomilovali. Bolje bo drugo.

»STRAŽA V VIHARJU« PAPEŽU PIJU OB 80 LETNICI

»Straža v viharju« se v zadnji številki globoko klanja Piju XI. ob njegovi 80. letnici. Ker je ta slavospev jako zanimiv, ga objavljamo v celoti: »Neomajljiv steber krščanstva si nam, Fides intrepida na Petrovi skali! — Kraljestvo Kristusa Kralja gradiš! H krščanski obnovi vsega modernega življenja vabiš nas lajke v katoliški akciji! Mladini usmerja smeri prave vzgoje! Družinam kažeš božjo zasnovano krščanskega zakona! — Človeški družbi utiraš pota skozi pragozd kapitalizma in mimo prepado komunizma do krščanske ureditve družabnega ustroja. — Krščanske narode vzhoda in zahoda, severa in juga vabiš k edinosti Petrove cerkve. — Vsem nekrščanskim narodom pošiljaš novih mislonarjev in jim postavljaš domačine za škofe! — Tebi, o Sv. Oče, Namestnik Kristusov, izraža »Straža v viharju« svojo najglobljo otroško vdanost in Ti pri-sega nezlomljivo in neomajno zvestobo.« Dodajamo: Katoliška mladina se je jako spretno izognila dejstvu, da papež tolerira krivice, ki se gode našim ljudem pod Italijo, ko trdi, da postavlja samo »nekrščanskim narodom domačine za škofe«.

»STRAŽA V VIHARJU«, AKCIJA IN ČISTI PROPORCI

Ko govori se o proporciji — ne slišiš nič. Ali pa molčiš! Ko prav »uspešno« zmagaš — se veseliš; in kričiš: »Vsiljen bil mi je proporec čist, iz odbora mora četrti nacionalist!«

KATOLIŠKA AKCIJA

Koadjutor dr. Stepinac je pred kratkim v več časopisih dal priobčiti svojo izjavo glede stališča katoliške akcije v zagrebški nadškofiji do politike. To izjavo je priobčil seveda tudi »Slovenec«, gotovo radi tega, ker se »popolnoma strinja z izvajanjem dr. Stepinca. Si ta cuisses, »Slovenec«!

Z OGLASNE DESKE

Čitamo: Gg. slušateljem I. letnika tehniške fakultete. Sklep fakultetnega sveta z dne 22. V. 1936: »Za slušatelje I. letnika tehniške fakultete se vrše izpiti v letu 1935-36 po stari fakultetni uredbi.« — Ljubljana, 8. junija 1936. Pečat: Dekan: Osana.

Zanima nas, kaj nekateri razumejo pod besedo »sklep«. Ali je fakultetni svet sam po sebi prišel do tega »sklepa«? Ali je šele sedaj uvidel, da je takšen »sklep« umesten? Ali je ta »sklep« zopet zasluga katoliških akademikov? Pravilne odgovore nagradimo!

O SAMOVZGOJI,

psihoanalizi, izbiri poklica, moralni osebnosti ... dajem pouk.

Pisati pod značko »Samovzgoja« na upravo »Naše misli«, Ljubljana, Groharjeva št. 1.

REVIZIJA MARKSIZMA

Stalin je na konferenci ruske (?) komunistične stranke imel daljši referat o novi ustavi, ki predvideva med ostalim tudi zaščito privatne lastnine.

VZGOJA
V ODGOVARJAJOČE POSLOPJE

G. Mussolini dosledno izvaja vzgojno geslo mladine »knjiga in puška«. Te dni je uvedel novo izpopolnitev: italijanska mladina naj raste v mladinskih vojašnicah. Morda mu bo uspelo, da uresniči sanje Machiavellija o militari-

POTREBNA NAM JE OMLADINSKA ZGODOVINA

Za vzgojo mladine nam je neobhodno potrebna sistematično urejena knjiga o delovanju naših mlajših generacij. Divni primeri poedinah omladinskih osebnosti in spontanah gibanj, idejno globokih in dejansko močnih, bi mogli biti trajen vzor novim naraščajem. Knjiga, ki bi bila verna slika naše mladine, bi mogla biti po sili svoje prepričevalne, idealne misli in neustrašenega požrtvovalnega dela najboljši prijatelj nam in bodočim mlajšim rodovom.

Pri tem mislimo na one idealne mlade delavce, ki so bili v službi vodilne misli našega naroda. Le služba jugoslovenstvu, ki nam je dala skoraj vse narodne velikane, je oplajala duha in srce tudi naši mladini. Le v tej ideji so nam razsi omladinci, ki so dajali ton našemu resničnemu nacionalnemu razpoloženju.

Taka mladinska zgodovina bi nam najlepše prikazala organski razvoj našega naroda od početkov nacionalnega in političnega prebujenja do danes in pomebno vlogo, ki jo je v njem dolžna vršiti mladina. Učila bi nas optimizma

stičnem italijanskem narodu. — Verujemo v tehnično silo, ki se lahko z velikimi žrtvami ustvarja, a ne verujemo v izpremembo duha.

NESREČNA FRANCOSKA VLADA

Francosko delovno ljudstvo misli, da stoji nova vlada v celotni službi delovnega ljudstva in bo zato v moči ugoditi vsem njihovim zahtevam. Demokratski poslanec Montigny pravi radi tega, da bi to mišljenje moglo jako nepovoljno vplivati na delovanje vlade, kar se je že pokazalo pri zadnji stavki.

in vere v vrednost in bodočnost naroda, ki je ni naša mladina nikdar zgubila tudi v najtežjih trenutkih lastnih notranjih razprtij ali tujčevega nasilja.

Pomanjkanje take zgodovine in vsled tega opravičljivo neznanje, je krivo, da mnogo mladih nima v novih razmerah razumevanja za našo preteklost in skraj polpreteklost. Z razgovorom in posvetom mladine z mladino bomo najlepše vzdrževali povezanost mladih pokolenj in čisto ugotovili, da je ono, kar imamo za novo že staro. Poznanje preteklosti je predpogoj za določitev našega naravnega razvoja in s tem nalog. Gotovo bi popolnejša vzgoja v tem pravcu ohranila na pravi poti mnoge, ki so izruvani iz svoje sredine, krenili v neprimerno in škodljivo smer.

S tem kratkim sestavkom hočemo opozoriti naše nacionalne zgodovinarje in pedagoge na nedostatek, ki ga je treba odstraniti. Dajte nam točno sliko naše idealne mladine, da mnoge v veri utrdite, druge obvarujete zablod.

ZA VEČJO AKTIVNOST
NACIONALNE MLADINE

Jugoslovenska nacionalna visokošolska mladina, vzrasla v svobodi, gotovo ni zadostila vsem svojim dolžnostim. Dobro je, da to autkritično priznamo. Poznavalec njenih vrst ve, da je svoj delokrog preveč utesnila. Če naj vzamemo za primer naše najbližje razmere, vidimo, da se je njeno izživljanje gibalo pretežno v mejah lastnih kulturnih organizacij in univerze. Ako imamo to za pogrešno, gotovo ne mislimo, da bi ne smelo biti tu težišče njenega udejstvovanja in samovzgoje tudi v bodoče.

Obratno, mnenja smo, da mora prav v kulturnih društvih nacionalne mladine biti motor njenega delovanja, katerega vpliv pa mora segati tudi na področja, ki jih je doslej zanemarjala. Napačno je mišljenje, da je dovolj, če intelektualna mladina z resolucijami in izjavami zavzema z visokošolskega piedestala stališče do vprašanj, ki se pojavljajo v življenju naroda. Res je, da se da večsih koristiti s takim opozarjanjem na način njihove rešitve ali na nedostatke. Čeprav je točno, da je konstruktivna kritika pravica in celo dolžnost mladih, vendar smatramo, da so njene obveznosti tudi za časa izobraževanja mnogo večje. Nacionalna mladina je dolžna, da gre v vrste kulturnih in nacionalnih delavcev in na vsa področja, ki so zanjo primerna. Tu je priložnost, da pride do praktične veljave njena sveža misel.

Bodimo iskreni: sklicevanje na ovire ne drži vedno. Res je, da čisto srečaš nerazumevanje — hoteno ali nehoteno —, še bolj res pa je, da pogostejše mi mladi niti poskušali nismo priti do vpliva. Včasih smo bili tudi zelo nerodni. Poznamo slučaje, ko smo prišli kot z neba, z edino pravico in prednostjo, ki nam jo daje mladost in brez vsakršne stvarne sposobnosti legitimacije proglasili delovanje izvestnih kulturnih institucij za pogrešno, nezadostno, zastarelo itd. in zahtevali vodstvo zase. Ne trdimo s tem, da naše javno nacionalno življenje ne potrebuje pomladitve v vodstvu; nasprotno ravno

želimo, da do tega pride, toda to mora biti obenem znak naše sposobnosti.

Življenje pristašev jugoslovenske nacionalne misli je osredotočeno v mnogih organizacijah različnega značaja. Imamo kulturna, narodnoobrambna, humana, socialna, telovadna itd. udruženja, ki vrše vsaka zase važno vlogo v narodu. Delo intelektualne mladine je v njih minimalno. Nacionalna mladina ni vodila o teh društvih mnogo računa. Tu pa tam najdemo visokošolca, ki si je poiskal delo iz lastnega interesa in pobude. Sistematičnega sodelovanja visokošolskih nacionalnih društev z njimi ne opažamo. Nujno je potrebno, da nacionalni akademiki spremenijo svoje ravnanje. V svoje interesno območje morajo pritegniti vse organizirane činitele našega nacionalnega življenja. To bodo storili s tem, če pošljejo na osnovi delitve dela vse sposobne delavce v zgoraj omenjena nacionalna društva, ter tako vzpostavijo koristne vezi z resničnim javnim delom.

Prepričani smo, da ne bo povsod delo najhvaležnejše in brez ovir. Toda to jih ne upravičuje, da se takoj zagrenjeni odtegnjejo dolžnosti, češ, ne pustijo nas zraven. Vemo, da bodo to redki slučaji, ker verujemo, da si žele razbremenitve mnogi, ki nosijo danes odgovornost.

Na vrsti smo mi mladi. Naša dolžnost je, da prispevamo po svojih sposobnostih k delu, ki ga vrše naše nacionalne institucije.

IZ UPRAVE IN UREDNIŠTVA

Vse cenjene naročnike-zamudnike ponovno prosimo, da nam do konca tega meseca gotovo nakažejo naročnino, ki je minimalna, a za obstanek našega lista neobhodno potrebna.

Redakcija naslednje številke »Naše Misli« bo zaključena 22. t. m., zato najljubše prosimo, da nam cenjeni sodruštva dotlej pošljejo svoje prispevke.

Uprava in uredništvo.

IZMEDJU DEMOKRACIJE I FAŠIZMA

Op. ur. Priobčujemo članek našega prijatelja iz Zagreba, ki bo gotovo mnogo pripravil do razmišljanja o aktualni temi.

Ako se izuzme zajednička borba protiv crvenog komunizma, koju vode manje ili više sve evropske i vanevropske države, bilo da su demokratske bilo fašističke, moglo bi se reći, da je naše vreme, baš ovo sadašnje, karakteristično po tome što se — istovremeno sa tom borhom protiv jedne spoljašnje najezde — vodi unutar tih istih država unutarnja borba između demokratije i fašizma.

I kod nas, otkako je popustila stega autoritativnih režima i politički život počeo da se normalizira, vidno se manifestuje i oseća taj sukob između demokratskih i fašističkih struja u javnosti. Ta borba kod nas još nije uzela maha, jer su snage i jednih i drugih dekoncentrirane, pa im se zato i ne pri-daje ozbiljniji karakter. Jer, kod nas se u ovom času politička zbivanja istovremeno mogu videti na dvema političkim pozornicama: u skupštini i van nje. Svaka od ovih ima svoje posebne obeležje, svoj posebni značaj. Postoji opozicija u parlamentu i van njega, ali nemaju ničeg zajedničkog, jer su i uzroci koji su ih doveli u taj položaj sasvim različite prirode. Radi ovakve dvojake situacije teško je, da se za sada kod nas odredi pravi odnos između grupa koje predstavljaju jedan i drugi politički sistem i da se kritički posmatra njihova međusobna borba. To će biti moguće tek posle novih, slobodnih izbora, kad se bude pokazao istinski ili bar približni efekat i odnos njihovih snaga.

Ali sa jednog opšteg gledišta, posmatrajući suštinu i značaj demokratije odnosno fašizma ponaosob i upoređujući ih, mogli bi se izvesti opšti zaključci, koji bi vredili i u našem slučaju. Jedan pogled na današnje stanje demokratije u svetu kao i fašizma mogao bi poslužiti omladini kao izvesni kriterij za političko opredeljenje.

O demokratiji se danas ne čuje baš povoljno mišljenje. Naprotiv, obično se smatra da se je ovaj plod velike francuske revolucije toliko izrodio, da mu je od onog zamišljenog ostalo samo ime kao jedna prazna oznaka. Ima u tome dosta istine. Sistem demokratije, koji garantuje građanima slobodu, politička prava i jednakost pred zakonom nije u praksi bio nikad realizovan potpuno, već samo delimično. Tu se je pokazalo, da je vlada svih, vlada suverenog naroda nemoguća, odnosno neizvodljiva baš po samom demokratskom sistemu. Individualistička demokratija, ova današnja, zasnovana na poštovanju slobode i individualnih prava pojedinaca, nije ni u najidealnijem slučaju (Švajcarska), dala ni približno tvorevinu onoj, koju su u svojoj mašti videli protagonisti velike socialne revolucije iz 1789. Demokratija je ostala samo jedan idealan politički program, ali u stvarnosti, u konstrukciji njene organizacije i u njenom vladajućoj formi, ona se je vrlo udaljila od svojih postulata.

G. A. Tardieu, francuski bivši ministar i veliki političar izneo je u parlamentu jednu poraznu istinu o demokratiji svoje zemlje. On je, naime, službeno se približno tačnim ciframa utvrdio da u Francuskoj u istini sodeluje u aktivnom političkom radu odnosno koristi svoja suverena narodna prava jedva 10 % stanovništva a da su stvarni predstavnici naroda agenti raznih političkih klika, kojih ima oko 200.000, dakle 1/2 % od ukupnog stanovništva države.

Doista, ako se sa sociološkog gledišta posmatra unutrašnja građa jedne političke organizacije u demokratskom sistemu, dolazi se neminovno do zaključka, da je tu partijski aparat najmanje demokratski, već da je naprotiv baš su-

protan tome t. j. da je oligarhičan i aristokratski. Jedna politička partija samo prividno izgleda kao da stecište izvesne političke ideologije i da je tesno vezana za volje pristalica te ideologije. U stvari nije tako.

Upravni aparat jedne političke partije pokazuje se u njoj kao zasebno telo, kao jedna organizovana manjina, kojoj je masa pristalica podređena. Jednom izabranom vođstvu nastoji da zadrži i dalje svoje pozicije te se polako pretvara u profesionalno. U želji da se održe na površini, partijski vođe se pomažu demagogijom kao preventivnim sretstvom u borbi sa svojim konkurentima, novim vođama. Sasvim protivno demokratskim uverenjima, po kojima se ostvarenje programa ne vezuje za ličnosti već za snagu narodnih masa, vođstvo partije ostaje obično dugo na tom položaju i udružuje se, povezuje međusobno, za održanje svojih pozicija. Prema tome, vođstvo postaje unutar jedne partije vladajuća grupa, čija je glavna težnja da se što duže održi na vrhu. Za nju program partije nije osobito važan, pogotovo onda ako su u pitanju lični interesi. Za birače će se uvek naći dovoljno lepih reči, da ih se održi u dobrom raspoloženju prema partiji i poverenju prema vođstvu. To poverenje je, uostalom, i jedna pretpostavka za demokratiju, jer je nemoguće i zamisliti, da čitav jedan narod aktivno učestvuje u državnoj upravi. To je tehnički neostvarljivo. Zato je, pak, i došlo do stvaranja jedne grupe ljudi, kojima je politika postala redovno zanimanje, do formiranja tzv. političke klase. Ta klasa se, u naše vreme, rekrutuje iz redova građanske inteligencije, osobito od advokata, profesora i bankara. Ova klasa intelektualne selekcije i ekonomski jakih društvenih slojeva upravo i stvara državnu organizaciju i u svom delanju organizuje se protiv širih narodnih, ali duhovno slabijih i siromašnijih slojeva. U nju ulaze vođe manjih stranaka, odvajajući se od mase. Zato narodni politički pokreti i ne ostavljaju dublje tragove u socialnoj i kulturnoj strukturi dotičnog naroda. Ti su pokreti u stvari odgajalište ljudi, koji će do-nije ući u tu političku klasu. Kakvu ulogu igra ta klasa u javnom političkom životu svima je dobro poznato a isto tako i njihove pobude, koje su ih dovele na političku arenu.

Kao sretstvo odbrane od oligarhije te klase, koja vlada u partijama, parlamentu i u državi trebalo je da posluži neposredno učesće naroda u zakonodavstvu tzv. referendum. Međutim, u praksi se je pokazalo da taj način ima slabo dejstvo. Narodne mase, u koliko već nisu neprosvećene, najčešće su nehatne i nezainteresovane za mnoge zakonske projekte, o kojima se glasa. Osim toga važna je sama činjenica, da se glasa za dotični zakon samo u celoti sa »da« ili »ne«, pa se kao takav i prima ili odbija. Ali se time nije ništa postiglo. Utičući na stvaranje zakona, narod nije u stanju da kontroliše da li se ti zakoni, koje je on izglasao, pravilno vrše i primenjuju. Potrebno je pre svega da politička organizacija demokratije i države bude uređena po načelima zakonitosti. A zatim da se narodu omogući kontrola nad radom državnih upravnih organa.

Kako se, čak, to može izvesti. Kad se zna, da vlada može raspustiti narodno predstavništvo odnosno skupštinu i raspisati nove izbore, kad sa ovom ne bude mogla ili htela da radi. Osobito tamo gde vlada nije zavisna od parlamenta te iz njega birana. Šta ostaje u takvom slučaju demokratije? Pravo otpora ali kakvog: pasivnog. Demokratija ne poznaje u svojim načelima nasilja. Ona se osniva na slobodnoj volji većine. Sretstva za njeno održanje i borbu jedino su ova: ubeđivanje usmenom i pismenom rečju i slobodni izbori.

(Dalje prihodnjić)